

OECDs perspektiv på högkvalitativa lärartjänster och resultat

- *samt kommentarer gällande utbildningar och lärartjänster på olika formella nivåer i Sverige*

Av Peter Lohmander, SULFs Styrelses Internationella Grupp, Version 2014-04-08

Bakgrund och Inledning

OECD är förkortningen för Organisation for Economic Cooperation and Development.

OECD är ett forum inom vilket regeringar arbetar tillsammans för att möta globaliseringens ekonomiska, sociala och miljömässiga utmaningar. Följande länder är medlemmar: Australia, Austria, Belgium, Canada, Chile, Czech Republic, Denmark, Estonia, Finland, France, Germany, Greece, Hungary, Iceland, Ireland, Israel, Italy, Japan, Korea, Luxembourg, Mexico, Netherlands, New Zealand, Norway, Poland, Portugal, Slovak Republic, Slovenia, Spain, Sweden, Switzerland, Turkey, United Kingdom och United States.

OECD har tagit fram omfattande internationell statistik inom utbildningsområdet. I föreliggande text kommer några av de faktauppgifter, resultat och slutsatser som författaren funnit mest intressanta och relevanta för alla lärartjänster, inklusive universitetslärare, att lyftas fram och kommenteras. De statistiska uppgifter och de resonemang som OECDs refererade rapporter tar upp härstammar väsentligen från utbildningar på formellt lägre nivå. Författaren menar dock att de generella faktorer som behandlas i denna text och som uppfattas som viktiga för lärare och utbildningar på en nivå ofta även är viktiga på andra nivåer. Detta kan betraktas som en rimlig grundhypotes. Den dag som lika utförlig internationell statistik gällande universitetslärartjänster och universitetsutbildningar förhoppningsvis finns tillgänglig, skall denna givetvis användas. Vi befinner oss dock nu långt ifrån den tidpunkten och frågan är om vi någonsin kommer att nå fram dit. Vi ska också vara medvetna om att utbildningsinnehåll som idag ges inom universitets- och högskoleutbildningar tidigare ofta fanns inom gymnasieutbildningar och även i realskolan, exempelvis i Sverige. Elever på en lägre formell utbildningsnivå i ett land behärskar ibland matematiska metoder och teorier som studenter i högskolan i ett annat land aldrig kommer att lära sig. Det finns med andra ord ingen skarp gräns mellan skola, gymnasium, högskola och universitet. Författaren erinrar sig sin egen mycket kvalificerade utbildning vid Rinmanskolans tekniska och naturvetenskapliga gymnasium i Eskilstuna under 1970-talet. Där fanns bland annat en doktor i matematik, en doktor i fysik, en docent i astronomi, en doktor i fysikalisk kemi och en licentiat i svenska bland gymnasielektorerna. På den tiden anställdes gymnasielektorer, i likhet med professorer vid universiteten, med kunglig fullmakt och hade utomordentlig anställningstrygghet samt bra löner och andra tjänstevillkor.

Två avgörande frågor är dessa:

#1: Har OECDs perspektiv (OECD 2011) på högkvalitativa lärartjänster någon relevans för universitetslärartjänster i Sverige?

#2: Finns det internationell statistik som visar hur framgångsrika länder har nått sina resultat?

I bägge fallen är svaren ja.

1. Central slutsats (OECD, 2011)

Citat:

“Successful countries have shown how a teaching profession that assumes a high level of responsibility and is well rewarded can attract some of the best graduates into a teaching career. Indeed, a striking contrast between the teaching profession in different countries is its status and the caliber of its recruits.” (Slut citat)

Kommentar:

Det är viktigt att även Sveriges universitetslärare och lärare på andra nivåer har attraktiva anställningsvillkor och får ha stort ansvar och inflytande. I annat fall är det mycket svårt att attrahera de mest kvalificerade studenterna till lärartjänsterna. Här krävs enligt författaren stora insatser i Sverige.

2. Om internationella resultatmätningar och Sveriges förhållandevis låga resultat

PISA-resultaten, gällande elevernas kompetens i problemlösning, sammanfattas i Svenska Dagbladet, 2014-04-01. http://www.svd.se/nyheter/inrikes/nytt-pisa-fiasko-for-sverige_3421224.svd

Citat:

”Singapore toppar med 562 poäng närmast före Sydkorea (561) och Japan (552).” ...

”De danska eleverna ligger med 497 poäng nästan exakt på OECD:s genomsnitt på 500 poäng, sex poäng före Sverige.” ... ”Finland med sina 526 poäng hamnar i topp både i Norden och Europa.” (Slut citat)

Kommentar:

Det finns starka skäl för Sverige att undersöka vad de förhållandevis låga resultaten beror på. Låga resultat bland elever på lägre nivå riskerar dessutom att följa med elever och studenter på högre nivå. Kvaliteten i hela universitetsväsendet riskeras därmed även av låga resultat i grundskolan. Det finns också en risk att kraven i universitetskurserna anpassas nedåt för att kompensera för lägre förkunskaper. I Sverige är denna risk uppenbar eftersom universitetens finansiering i hög grad beror på antalet godkända studenter. Därmed kan hela utbildningsväsendet hamna i en negativ spiral.

3. Om anställningsbeslut

I länder med de högsta resultaten ligger ansvaret för vilka som anställs på lärartjänster på hög nivå. Se Tabell 1. Detta medför ökade möjligheter att genomföra opartiska och kvalificerade granskningar av alla kandidater. I Sverige tar man anställningsbeslut lokalt och utbildningsresultaten enligt PISA-undersökningarna är jämförelsevis låga. En möjlig tolkning är att andra faktorer än lärarkandidaternas kompetens får alltför stor betydelse vid lokala tillsättningar. Se Tabell 1., särskilt kolumnerna ”anställning” samt ”resultat”.

Kommentar gällande universitetslärare i Sverige:

När det gäller tillsättningar av universitetslärartjänster i Sverige har systemet med väl arvoderade externa sakkunniga granskare med stor frihet att lösa uppgiften garanterat opartiskhet och kvalitet. Sakkunnigutlåtanden har tidigare i Sverige varit dokument för vilka endast de sakkunniga, individuellt, varit ansvariga. Nu har flera universitet i Sverige förändrat dessa processer så att de sakkunniga inte längre ska skriva egna yttranden. Allt ska förankras vid den arbetsplats där tjänsten finns. Detta medför ett avsteg från de tidigare objektivitetsprinciperna och kan skada både kvalitet i utbildningen och rättssäkerhet för de sökande. I Sverige har också nivån på extern kontroll av

doktorsavhandlingar försämrats kraftigt i och med att tidigare ersättningar till betygsnämndsledamöter i många fall tagits bort, samtidigt som medlemmarna i betygsnämnderna i de flesta fall saknar eller har låg grad av fast finansiering. Man kan sammanfattningsvis säga att graden av externt inflytande vid tillsättningar och kvaliteten av extern kvalitetskontroll dramatiskt har minskats i Sverige, vilket kan leda till lägre utbildningskvalitet.

Tabell 1.

	Startlön	Löneökning	Anställning	Resultat
Sverige	27	31	4	491
Danmark	70	84	2	497
Finland	84	95	68	526
Japan	87	83	75	552
Korea	92	94	68	561
Singapore	93	92	86	562

Definitioner

Resultat Medelvärde för PISA-resultat gällande problemlösningsförmåga.
Källa: Svenska Dagbladet 2014-04-01

Startlön Regional eller nationell utbildningsmyndighet ansvarar för lärares ingångslöner. (Procentuell andel av studieplatser). Källa: OECD (2011)

Löneökning: Regional eller nationell utbildningsmyndighet är ansvarig eller medansvarig för lärares löneökningar.
(Procentuell andel av studieplatser) Källa: OECD (2011)

Anställning: Regional eller nationell utbildningsmyndighet är ansvarig eller medansvarig för val av vilka lärare som anställs.
(Procentuell andel av studieplatser) Källa: OECD (2011)

4. Om löner (OECD, 2011)

Citat:

In Sweden, pay is now negotiated between the principal and the teacher. One of the most radical approaches to compensation systems has been implemented in Sweden, where the federal government establishes minimum starting salaries and leaves the decisions about individual teachers' salaries to be negotiated annually by the principal and the teacher.

Kommentar:

De mest framgångsrika utbildningsnationerna kännetecknas av att det dominerande inflytandet över enskilda lärares löner ej ligger hos lokala chefer. Detta visas tydligt i Tabell 1. Sverige bör ta lärdom av detta. Såväl startlöner som löneökningar bör bestämmas av mer opartiska och kvalificerade organ på högre nivå.

Citat:

“Singapore takes steps to ensure that high-quality graduates can start their careers on salaries competitive with other professions, and follows through with a coherent and comprehensive system of teacher appraisal and progression.

...

While the Singapore system includes many interesting components, it is the coherence of the whole system that is important. Because Singapore has a single system and teachers are centrally assigned, market factors within the system are not the issue they are in other countries. There are also no “hard-to-staff” schools because teachers are assigned where they are most needed, resulting in a mix of less and more experienced teachers in every school.” (OECD, 2011)

Citat:

“Finland has adopted a stance in which it is assumed that students will perform at their best when their teachers’ morale is high, and teachers’ morale will not be high if they perceive themselves to be under attack by the authorities.” (OECD, 2011)

5. Slutsatser

Det ligger i nationen Sveriges intresse att ta lärdom av de mest framgångsrika utbildningsnationerna. Detta ligger även i universitetslärares, andra lärares, elevers och studenters intresse.

Anställningsbeslut och beslut om löner för enskilda universitetslärare bör ej tagas av lokala chefer. Ordentliga utredningar av sökandes och lärares kompetens, väl kvalificerade och oberoende sakkunniga bedömare, goda ekonomiska villkor och hög anställningssäkerhet är nödvändiga villkor för en framgångsrik utbildningsnation.

6. Referenser:

Anon, Nytt Pisa-fiasko för Sverige, Svenska Dagbladet, 2014-04-01,
http://www.svd.se/nyheter/inrikes/nytt-pisa-fiasko-for-sverige_3421224.svd

OECD (2011), “Building a High-Quality Teaching Profession Lessons from around the world”, Background Report for the International Summit on the Teaching Profession, OECD PUBLISHING, 2, rue André-Pascal, 75775 PARIS CEDEX 16, OECD, 2011, www.oecd.org/publishing
Direktlänk: <http://asiasociety.org/files/lwtw-teachersummit.pdf>

OECD (2013), PISA 2012 Results in Focus: - What 15-year-olds know and what they can do with what they know, <http://www.oecd.org/pisa/keyfindings/pisa-2012-results-overview.pdf>

Appendix

Tabell A1.

Källa: OECD (2013).

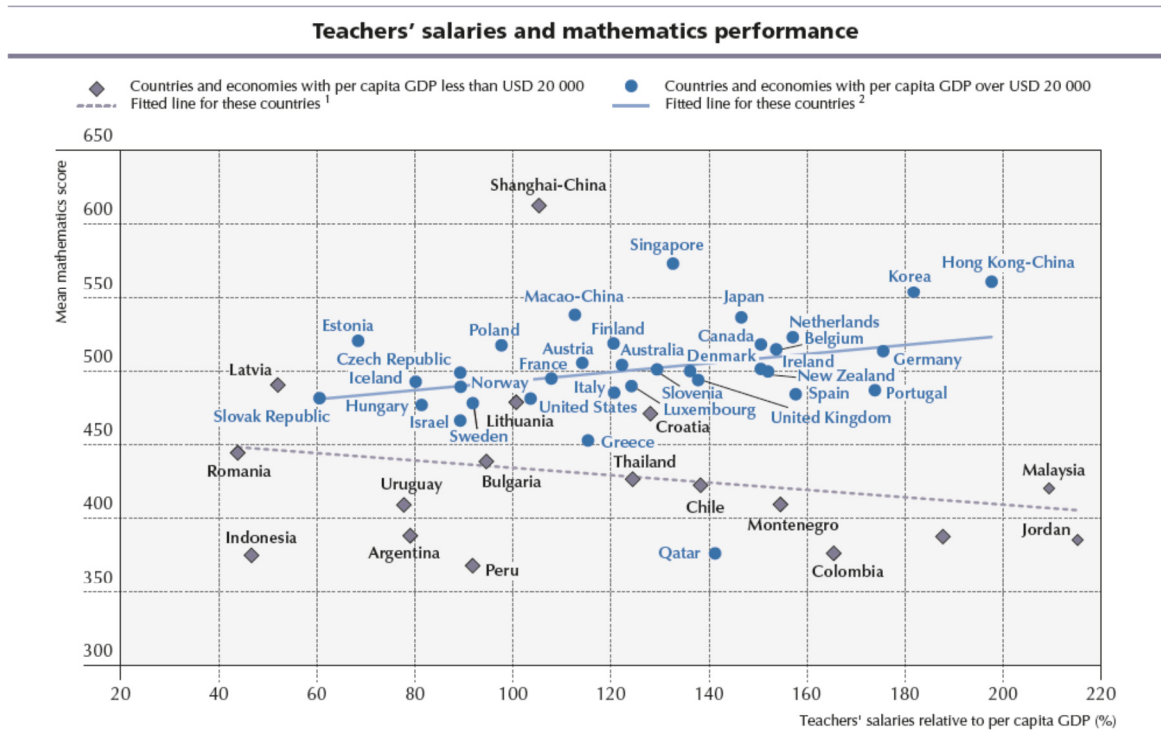
Definitioner och fler detaljer framgår av OECD (2013).

	Mathematics			
	Mean score in PISA 2012	Share of low achievers in mathematics (Below Level 2)	Share of top performers in mathematics (Level 5 or 6)	Annualised change in score points
OECD average	494	23.0	12.6	-0.3
Shanghai-China	613	3.8	55.4	4.2
Singapore	573	8.3	40.0	3.8
Hong Kong-China	561	8.5	33.7	1.3
Chinese Taipei	560	12.8	37.2	1.7
Korea	554	9.1	30.9	1.1
Macao-China	538	10.8	24.3	1.0
Japan	536	11.1	23.7	0.4
Liechtenstein	535	14.1	24.8	0.3
Switzerland	531	12.4	21.4	0.6
Netherlands	523	14.8	19.3	-1.6
Estonia	521	10.5	14.6	0.9
Finland	519	12.3	15.3	-2.8
Canada	518	13.8	16.4	-1.4
Poland	518	14.4	16.7	2.6
Belgium	515	19.0	19.5	-1.6
Germany	514	17.7	17.5	1.4
Viet Nam	511	14.2	13.3	m
Austria	506	18.7	14.3	0.0
Australia	504	19.7	14.8	-2.2
Ireland	501	16.9	10.7	-0.6
Slovenia	501	20.1	13.7	-0.6
Denmark	500	16.8	10.0	-1.8
New Zealand	500	22.6	15.0	-2.5
Czech Republic	499	21.0	12.9	-2.5
France	495	22.4	12.9	-1.5
United Kingdom	494	21.8	11.8	-0.3
Iceland	493	21.5	11.2	-2.2
Latvia	491	19.9	8.0	0.5
Luxembourg	490	24.3	11.2	-0.3
Norway	489	22.3	9.4	-0.3
Portugal	487	24.9	10.6	2.8
Italy	485	24.7	9.9	2.7
Spain	484	23.6	8.0	0.1
Russian Federation	482	24.0	7.8	1.1
Slovak Republic	482	27.5	11.0	-1.4
United States	481	25.8	8.8	0.3
Lithuania	479	26.0	8.1	-1.4
Sweden	478	27.1	8.0	-3.3

Figur F1.

Källa: OECD (2013).

Definitioner och fler detaljer framgår av OECD (2013).

Note: Teachers' salaries relative to per capita GDP refers to the weighted average of upper and lower secondary school teachers' salaries. The average is computed by weighting lower and upper secondary teachers' salaries according to the enrolments of 15-year-old students (for countries and economies with valid information for both upper and lower secondary education).

1. A non-significant relationship ($p > 0.10$) is shown by the dotted line.

2. A significant relationship ($p < 0.10$) is shown by the solid line.

Source: OECD, PISA 2012 Database; Figure IV.1.10.

Kontaktuppgifter:

Peter Lohmander, Professor Dr., www.Lohmander.com, Peter@Lohmander.com